

Σύμβολο μοναχισμού - το σήμαντρο

/ [Ορθόδοξη πίστη](#) / [Πεμπτουσία](#)

Image not found or type unknown

Σύμβολο μοναχισμού - το σήμαντρο

Η εικόνα ενός μοναχού που κρούει το σήμαντρο καλώντας άπαντες στο μοναστήρι να συμμετάσχουν στα ιερά τους καθήκοντα εκφράζει έναν από τους πιο απλούς αλλά συνάμα και αγνούς συμβολισμούς της σχέσης που υπάρχει ανάμεσα στον άνθρωπο και το Θεό. Όπως και η καμπάνα σε μεταγενέστερους χρόνους, το σήμαντρο χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα τόσο για τη σύναξη των μοναχών όσο και για να προμηνύσει τη χαρά ή τη λύπη, πάντα μέσα σε ένα κατανυκτικό κλίμα πνευματικής ηρεμίας και αφοσίωσης. Για πολλούς μάλιστα, αποτέλεσε στο παρελθόν και ένα από τα πρώτα μουσικά όργανα της βυζαντινής παράδοσης, αν και η χρήση του περιορίζεται αποκλειστικά για θρησκευτικούς σκοπούς.

Αν και πρόκειται για ένα ιδιόφωνο μουσικό όργανο, το σήμαντρο ανήκει στην κατηγορία των κρουστών. Αποτελείται από μια μακρόστενη σανίδα ή μεταλλική πλάκα, που λεπταίνει στις άκρες και έχει τρεις έως πέντε οπές. Εδώ και αιώνες τώρα κρούεται ρυθμικά σε πολλά μοναστήρια της πατρίδας μας με μεταλλικό ή ξύλινο σφυρί, που λέγεται κόπανος, και χρησιμοποιείται για να αφυπνίσει τους μοναχούς ή να τους συνάξει για την τέλεση των ιερών τους καθηκόντων. Ανάλογα πάντως με την κρούση εκφράζεται και ο σκοπός της σύναξης αυτής, που σε πολλές περιπτώσεις, όπως σε κηδείες, έχει χαρακτήρα θλίψης.

Όπως μαρτυρούν ιστορικές πηγές, το σήμαντρο βρισκόταν σε χρήση στους ενοριακούς ναούς της Ορθόδοξης Εκκλησίας πολύ πριν από την εισαγωγή των κωδώνων (καμπάνες). Σε πολλές περιπτώσεις αναφέρονται από συγγραφείς της εποχής του Βυζαντίου και οι ονομασίες χειροσήμαντρο, μεγασήμαντρο και αγιοσιδηρούν. Το ξύλινο σήμαντρο φέρει και την ονομασία τάλαντο. Με την πάροδο των χρόνων πάντως αποτέλεσε ένα από τα πιο χαρακτηριστικά σύμβολα της μοναστικής ζωής στις Ιερές Μονές του Αγίου Όρους. Ακόμα και σήμερα, τόσο η ζωή των μοναχών στα μοναστήρια όσο και οι δραστηριότητες των χιλιάδων επισκεπτών τους κάθε χρόνο καθορίζονται από την κρούση αυτής της ξύλινης ή σιδερένιας πλάκας.

Η κρούση του σήμαντρου είναι συμβολική. Για το μεν μικρό σήμαντρο που χρησιμοποιείται στον Όρθρο συμβολίζει και υπονοεί όσα διδάσκει η Παλαιά Διαθήκη, ενώ για το μεγάλο σήμαντρο τονίζει το κήρυγμα του Ευαγγελίου. Η κρούση του σίδηρου σήμαντρου θυμίζει τη σάλπιγγα του αγγέλου, την οποία θα ακούσουν με αγαλλίαση οι εκλεκτοί κατά την ημέρα της Δευτέρας Παρουσίας του Κυρίου. Παράλληλα, η κρούση του ξύλινου σήμαντρου ή τάλαντου θυμίζει την κρούση του ξύλου από το Νώε πριν από τον κατακλυσμό και έτσι κατά τις ιερές Ακολουθίες στα μοναστήρια, το σήμαντρο συμβολίζει τον ερχομό των πιστών εντός της Νέας Κιβωτού που είναι η Εκκλησία του Χριστού, ώστε να σωθούν από τον κατακλυσμό της αμαρτίας.

ΑΠΟ ΤΟ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Πηγή: Δωροθέου Μοναχού, ΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ

Κόπανος, ξύλον (αθροίσιμον), συνακτήριον, μέγα, μεγασήμαντρον: Ξύλινο σήμαντρο μεγάλων διαστάσεων (μήκος 2,50 μέτρων, πλάτος 30 εκατοστών και πάχος 8 εκατοστών).

Κρέμεται σε δοκό από τις δύο άκρες του και παράγει κρουόμενος ήχο βαρύ και επιβλητικό, ο οποίος και διαφέρει από εκείνον του χειροσήμαντρου.

Σημαίνει κυρίως κατά το πέρασμα της ακολουθίας από το χύμα στο ψαλτό μέρος.

Επίσης καλεί, με διαφορετικό όμως ρυθμό, στην τράπεζα και τις παγκοινίες.

Λέγεται και βαρεία ή βαρέα (ενν. κρούσις).

Χειροσήμαντρο(ν), κράκτης, τάλαντον: Επίμηκες εκκρουστικό ξύλο από σφενδάμι. Το μήκος του είναι 2 περίπου μέτρα, το πλάτος 10 εκατοστά και το πάχος 3 εκατοστά. Στη μέση λεπτύνεται δημιουργώντας λαβή μήκους 12 εκατοστών, για να "πιάνεται" με το αριστερό χέρι. Στα δύο άκρα του φέρει απέρριπτη διακόσμηση: τέσσερες λεπτές διαμπερείς τρύπες σε σχήμα σταυρού.

Σφύρα: Εκκρουστικό εξάρτημα του ξυλοσήμαντρου. Χρησιμοποιείται όμως και αυτοτελώς. Μ' αυτήν κρούει ο εκκλησιαστικός τις πόρτες των κελλίων των πατέρων, εγείροντάς τους για τον κανόνα του μεσονυκτίου. Αυτή είναι η αιτία που η σφύρα ονομάζεται στις μοναστικές πηγές *εξυπνιαστικόν σφυρίον*.

Μετά την εμφάνιση της η καμπάνα κυριάρχησε ως μέσο κλήσης των πιστών στους

ιερούς ναούς. Το σήμαντρο επανήλθε στους ενοριακούς ναούς κατά τα χρόνια της τουρκοκρατίας, κυρίως λόγω της ανάγκης των πιστών να συγκεντρώνονται και να εκκλησιάζονται κρυφά, χωρίς κωδωνοκρουσίες.

Γνωρίζοντας μάλιστα ότι πολλά μοναστήρια λειτούργησαν και ως «κρυφά σχολειά» την εποχή εκείνη, γίνεται σαφές ότι η κρούση του σήμαντρου εξυπηρετούσε και εκπαιδευτικούς σκοπούς, χωρίς να γίνονται αντιληπτοί οι συμμετέχοντες από τους Τούρκους κατακτητές.

Σήμερα, τα ξύλινα και τα σιδηρά σήμαντρα παραμένουν εν χρήσει μαζί με τους κώδωνες μόνο στις ιερές μονές, ενώ καθένα από αυτά κρούεται σε ορισμένο χρόνο που ορίζει η τάξη του μοναστηριού. Μπορεί μάλιστα να ειπωθεί ότι ο τρόπος με τον οποίο κρούεται το σήμαντρο σε κάθε μονή υποδηλώνει και τον ιδιαίτερο χαρακτήρα αυτής, είτε πρόκειται για ανδρικό είτε για γυναικείο μοναστήρι.

Πηγή: agapienxristou.blogspot.ca